

Sexualitet, närhet & social stimuli på äldre dar

Nils Beckman

Leg.sjuksköterska/Doktorand

Institutionen för Neurovetenskap och Fysiologi
Sektionen för Psykiatrisk Epidemiologi

Sahlgrenska akademien

Tidigare forskning

Kinsey 1948, 1953

8 personer >80 år

Master & Johnson 1966

3 kvinnor & 6 män >71 år

Duke studies 1969

118 personer >80 år

Cosumers Report 1984

324 kvinnor & 598 män >70 år

Brestschneider & McCoy 1988

202 friska >80 år

Diokno et al. 1990

14 män & 4 kvinnor >80 år

Janus Report 1993

461 personer >65 år

Sex i Sverige 1996

54 personer >71 år

H70-STUDIEN & KVINNOUNTERSÖKNINGEN

MULTIDICIPLINÄRA PROSPEKTIVA
STUDIER

ETT REPRESENTATIVT
POPULATIONSURVAL

LONGITUDINELLA STUDIER

UNDERSÖKNINGAR I H70-STUDIEN

	70	75	79	81	83	85	88	90	92
1901-02	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1906-07	+		+						
1915-16		+	+						
1922	+								
1930	+	+	+						

UNDERSÖKNINGSTILLFÄLLEN I KVINNOUNDERSÖKNINGEN

Undersöknings år

Födelse år	1968-69	1974-75	1981-82	1992-93	2000-01
1908	60 år	66 år	73 år	84 år	92 år
1914	54 år	60 år	67 år	78 år	86 år
1918	50 år	56 år	63 år	74 år	82 år
1922	46 år	52 år	59 år	70 år	78 år
1930	38 år	44 år	51 år	62 år	70 år

95+ studien

	70	75	79	81	83	85	88	90	92	95	97	99	100	101	102	103	104	105	106
1901	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1902	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1903											+	+	+	+	+	+	+	+	+
1904												+	+	+	+	+	+	+	+
1905											+	+	+	+	+	+	+	+	+
1906	+	+								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1907	+	+								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1908										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
1909											+	+	+						

Deltagare i 95+ studien

	95	97	99	100	101	102	103	104	105	106
1901	73	39	17	12	8	6	3	2	1	
1902	140	69	26	18	10	8	5	1	2	1
1903	125	59	42	26	13	9	5	3	2	1
1904			51	25	16	12	7	3	1	
1905		53	34	16	10	6	2	2		
1906	17	94	39	13	16	7	1			
1907	17	104	48	33	14	2				
1908	2	91	46	29	7					
1909		82	45	7						
Totalt	374	591	348	179	94	50	23	11	6	2

Allmänna undersökningar H70

- Psykiatrisk undersökning (Psykiatriker/Psykiatrisjuksköterska)
- Somatisk undersökning (Geriatriker)
- Sjuksköterskeintervju
- Psykometrisk test (Psykolog)
- Laboratorieanalyser på blod, serum och urin

Psykiatrisk undersökning

■ Psykiatriska symtom	■ Symtom & tecken på demens
■ Självmordstankar	■ Tester
■ Sexualitet	■ Livs händelser
■ Alkohol	■ Personlighet
■ Socialt nätverk	■ Sömn

FAKTORER SOM PÅVERKAR SEXUALITETEN HOS ÄLDRE

- Kön
- Civilstånd
- Tidigare sexuell erfarenhet
- Ålder
- Relationen
- Attityder
- Vitalitet
- Hormoner
- Hjärt- kärlsjukdomar
- Diabetes
- Depression
- Droger

Samlagsaktivitet under det senaste året bland 85-åringar 1986-87

	(N)	%
Gifta		
Män (N=55)	(12)	22
Kvinnor (N=21)	(2)	10
Icke gifta		
Män (N=43)	(1)	2
Kvinnor (N=202)	(0)	0

Skoog I. N Engl J Med 1996;334:1140-1141

Samlagsaktivitet under det senaste året bland 95-åringar 1996-98

	(N)	%
Gifta		
Män (N=11)	(0)	0
Kvinnor (N=0)	(0)	0
Icke gifta		
Män (N=36)	(1)	3
Kvinnor (N=117)	(0)	0

Skoog, Börjesson-Hansson et al 2001

Sexuella problem bland dem som hade samlag vid 85-års ålder (födda 1901-02)

	Män (N=13)	Kvinnor (N=2)
Inga problem	5	
Erektionsproblem	8	
Ejakulations problem	4	
Orgasm dysfunktion		2

Tillfredsställelse med sexualiteten bland dem som hade samlag vid 85-års ålder (födda 1901-02)

Tillfredsställelse	Män (N=13)	Kvinnor (N=2)
Hög	6	1
Någon	5	1
Ingen	2	

Sexuella känslor under det senaste året bland 85-åringar

	(N)	%
Gifta		
Män (N=55)	(25)	46
Kvinnor (N=21)	(5)	24
Ogifta		
Män (N=43)	(11)	26
Kvinnor (N=202)	(27)	14

Skoog I. N Engl J Med 1996;334:1140-1141

Sexuella känslor under det senaste året bland 95-åringar

	(N)	%
Män (N=37)	(12)	32*
Kvinnor (N=89)	(13)	15

*= $p < 0.05$

Ingen skillnad mellan gifta och ogifta män

Skoog et al 2001

Faktorer associerade med sexuella känslor hos 85-åringar

- Kön (män > kvinnor)
- Nuvarande äktenskapligt status $p=0.029$
- Tidigare positiv erfarenhet av sexuell aktivitet $p<0.01$
- Fysisk sjukdom N.S
- Psykisk sjukdom N.S

Faktorer associerade med sexuella känslor hos 95-åringar

- Kön (män>Kvinnor)

Ingen association till

- Fysisk hälsa
- Psykiatriska symtom

Positiv syn på sexualitet vid egen ålder

	Kvinnor	Män
	%	%
95 år	46.2	65.0
97 år	44.6	55.0
99 år	36.8	46.2

Lust och längtan efter sex, numera

	Kvinnor	Män
	%	%
95 år	14.1	30.0
97 år	4.7	26.7
99 år	2.3	26.9

Saknar sexuell aktivitet - bland dem som upphört

	Kvinnor	Män
	%	%
95 år	17.8	46.2
97 år	10.9	24.6
99 år	9.3	20.0

Annat omhets, närhetskontakt än sexuell

	Kvinnor	Män
	%	%
95 år	0.0	22.0
97 år	14.3	16.9
99 år	0.0	6.0

Positiva till att vi ställer sexfrågor vid hälsoundersökning

	Kvinnor	Män
	%	%
95 år	74.4	87.8
97 år	69.3	70.5
99 år	88.0	96.2

Födelsekohort jämförelse

<u>Född</u>	<u>Undersöknings år</u>	<u>N</u>	
		M	K
1901-02	1971-72	161	221
1906-07	1976-77	174	222
1922	1992-93	-	241
1930	2000-01	225	262

Totalt:

1506 deltagare varav 560 män & 946 kvinnor.

Självrapporterad karaktäristika

	Män			Kvinnor			Köns skillnad
	70-tal	00-tal	trend	70-tal	00-tal	trend	
Gift	77,6	74,2		40,7	45,8		***
Sambo	0	6,2	***	0,9	5,0	***	
Särbo	0	5,3	***	0	2,7	**	
Änkeperson	9,9	1,8	***	34,4	26,7	**	***
Frånskild	5,0	10,7	*	4,5	16,4	***	
Aldrig gift	7,5	1,8	**	19,5	3,4	***	*** 70-tal
Mycket lyckligt förhållande	39,5	56,5	***	34,8	51,5	***	

Beckman et al BMJ 2008;337:a279

Sexuell aktivitet & attityder till sex

	Män			Kvinnor			Köns skillnad
	70-tal	00-tal	Trend	70-tal	00-tal	Trend	
<i>Positiv syn på sexualitet</i>							
Gift/Sambo	82,9	96,4	***	67,7	93,2	***	* 70-tal
Ogift	77,4	97,4	*	61,3	95,7	***	* 70-tal
Sex - viktig faktor i livet	25,6	95,2	***	4,7	78,4	***	***
<i>Samlag under senaste året</i>							
Gift/Sambo	52,1	68,1	**	38,2	56,3	***	*
Ogift	30,3	54,1	*	0,8	12,4	***	*** *** G/Og
≥ 1g vecka	9,7	30,8	**	8,6	26,0	*	
Sexuellt oerfaren	0,6	0		11,0	0,4	***	* 70-tal

Beckman et al BMJ 2008;337:a279

Sexuell tillfredsställelse & funktion

	Män			Kvinnor			Köns skillnad
	70-tal	00-tal	Trend	70-tal	00-tal	Trend	
Hög tillfredsställelse	57,8	71,2	(*)	41,0	61,6	*	
Liten eller ingen tillfredsställelse	2,4	8,3		38,5	9,6	***	* 70-tal
Erektions problem	18,1	8,3	(*)				
Ejakulations problem	4,8	12,0	(*)				
Prematur ejakulation	3,6	3,8					
Alltid eller oftast orgasm				59,0	82,9	(**)	
Aldrig/ har aldrig haft orgasm				41,0	5,7	***	

Beckman et al BMJ 2008;337:a279

Skäl till att samlag upphört

	Män			Kvinnor			Köns skillnad
	70-tal	00-tal	Trend	70-tal	00-tal	Trend	
Ingen partner	12,4	6,0		38,0	38,4		***
Partner, sjuk, tappat lust eller förmåga	23,6	29,9		38,6	41,8	(*)	* 70-tal
Själv sjuk, tappat lust eller förmåga	64,0	64,2		23,4	19,9	(*)	***

Beckman et al BMJ 2008;337:a279

Uppföljning av 75-åringar födda 1930

	Kvinnor	Män
Positiv syn på sexualitet	93.0%	97.7%
Lust och längtan efter sex	41.6%	79.0%
Saknar sexuell aktivitet	33.7%	34.2%
Annan ömmhets/närhet	50.3%	81.1%
Positiv till frågor om sex	76.0%	75.7%

Förändring i sexualdriften 70 -75 år

	Kvinnor	Män
Ökning	1.1%	1.4%
I stort oförändrat	64.3%	71.3%
Kraftig minskning	19.9%	23.4%

ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR I SEXUELLA REAKTIONER HOS MÄN

- Hudrodnad minskar
- Bröstsvullnad minskar
- Muskelsammansammandragningar minskar
- Testikellyftning minskar

ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR I SEXUELLA REAKTIONER HOS MÄN

- Tar längre tid att få erektion
- Svagare erektion
- Erektionen kan variera, håller ej lika länge
- Utlösning och orgasm dröjer längre
- Ejakulationen minskar i volym och kraft
- Ejakulation kan utebli trots orgasm
- Behovet av ejakulation minskar
- Längre refraktärperiod
- Erektionen försvinner snabbare efter samlag

ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR I SEXUELLA REAKTIONER HOS KVINNOR

- Hudrodnad minskar
- Bröstsvullnad minskar
- Svullnad av bröstvårtor minskar
- Muskelsammandragningar minskar

ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR I SEXUELLA REAKTIONER HOS KVINNOR

- Tar längre tid att få vaginalvätska
- Vaginalvätskan minskar i volym
- Vaginan minskar i storlek
- Förlängning och förstoring av vaginan under samlag minskar och kommer senare
- Vaginalväggen blir tunnare och skörare

ÅLDERSRELATERADE FÖRÄNDRINGAR I SEXUELLA REAKTIONER HOS KVINNOR

- Elasticiteten i vagina minskar
- Orgasm kan dröja längre
- Muskelsammandragningar under orgasm minskar
- Orgasmen snabbare och mindre intensivt fysiologiskt
- Upplevelsen av orgasm oförändrad
- Risk för smärtsamma sammandragningar i livmodern under orgasm

Tack